

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Центр заочної форми навчання
(повна назва факультету)

Кафедра банківської справи
(повна назва кафедри)

Допустити до захисту

Завідувач кафедри _____
(підпис)

Кузнєцова Людмила Вікторівна
(прізвище та ініціали)

“ ” _____ 2017_ року

Дипломна робота

МАГІСТР

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

з теми **«УПРАВЛІННЯ ПАСИВАМИ БАНКУ»**

Виконала: студентка 6 курсу, групи 10 М
спеціальності

8.03050802 “Банківська справа”

(шифр і назва спеціальності)

Хомутова Катерина Володимирівна

(прізвище та ініціали)

Керівник Тарасевич Наталія Вадимівна

(прізвище та ініціали)

ОДЕСА - 2017 рік

АНОТАЦІЯ

Предметом дослідження є організація процесу управління пасивами банку.

Об'єктом дослідження виступає процес управління залученими та запозиченими коштами банківських установ.

Мета дипломної роботи полягає в прикладному аспекті аналізу пасивних операцій комерційних банків.

Завданнями роботи є дослідити теоретичні аспекти залучення ресурсів банків України, ознайомитися з порядком формування власного капіталу банку, оцінити структуру та динаміку депозитів юридичних та фізичних осіб, оцінити перспективи розвитку діяльності по залученню додаткових ресурсів клієнтів та кредиторів банку, запропонувати напрямки вдосконалення діяльності банку щодо формування ресурсних джерел.

За результатами дослідження сформульовані рекомендації щодо покращення системи управління пасивами банку.

Одержані результати можуть бути використані при розробці практичних заходів, спрямованих на підвищення ефективності банківської діяльності.

Рік виконання дипломної роботи 2016 рік.

Рік захисту роботи 2017 рік.

Ключові слова: фінансові ресурси, банківські пасиви, ресурсна база, залучені кошти, кошти клієнтів, власний капітал, запозичені кошти, достатність ресурсного потенціалу.

Дипломна робота містить 98 сторінок, 21 таблицю, 4 рисунка, список літератури з 60 найменувань, 2 додатка.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПАСИВАМИ БАНКУ.....	5
1.1. Сутність понять «банківські ресурси», «ресурсна база» та «ресурсний потенціал» банку	5
1.2. Економічна сутність «капіталу» та «зобов'язань» як складових пасивів банку.....	11
1.3. Система управління пасивними операціями банку.....	18
Висновки до першого розділу	28
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПАСИВНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ БАНКУ.....	29
2.1. Дослідження пасивів банківської системи України.....	29
2.2. Оцінка формування власного капіталу ПАТ «Приватбанк».....	38
2.3. Аналіз зобов'язань ПАТ «Приватбанк» як джерела фінансових ресурсів банку.....	48
Висновки до другого розділу	62
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПАСИВАМИ БАНКУ.....	64
3.1. Визначення достатності ресурсного потенціалу ПАТ «Приватбанк».....	64
3.2. Напрямки удосконалення системи управління пасивними операціями ПАТ «Приватбанк».....	71
Висновки до третього розділу	88
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	92
ДОДАТКИ	98

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Важливою економічною основою діяльності банків є формування ресурсної бази та управління пасивними операціями, оскільки для здійснення комерційної та господарської діяльності вони повинні мати у своєму розпорядженні певну суму грошових коштів. Через банки здійснюється фінансування різних галузей економіки, купівля-продаж цінних паперів, посередницькі угоди, управління майном. При цьому комерційний банк самостійно визначає напрямки своєї діяльності та спеціалізацію за окремими видами операцій.

На сучасному етапі для банківської системи України характерні дуже високий рівень конкуренції та проблеми з використанням наявних ресурсів у банків. Тому дуже важливими стають питання аналізу ресурсів банку та оцінки ефективності управління ним. Ефективність діяльності банків залежить від правильної оцінки ресурсного потенціалу та аналізу можливостей його використання.

Питанням розробки окремих теоретичних засад формування банківських ресурсів та управління ними приділяли достатньо велику увагу відомі українські вчені серед яких М. Алексеєнко, І. Барилюк, О. Васюренко, І. Федосік, А. Єпіфанов, А. Вожжов, В. Коваленко, А. Панасенко, Ж. Торяник, З. Васильченко, О. Дзюблюк, А. Мороз, М. Савлук та інших.

В той же час високо оцінюючи наукові здобутки та накопичений практичний досвід з даної проблематики слід зауважити що в умовах остаточного подолання банківської кризи існує необхідність активізації комплексних досліджень механізмів залучення коштів та управління ними.

Мета і задачі дослідження. Метою дипломної роботи є обґрунтування теоретичних засад та практичних аспектів ефективного управління пасивними операціями банку в контексті підвищення його фінансової стійкості.

Для реалізації зазначеної мети вирішуються такі завдання:

- визначити економічну сутність банківських ресурсів, ресурсної бази та ресурсного потенціалу комерційного банку;
- охарактеризувати джерела формування пасивів банків;
- визначити роль пасивних операцій у забезпеченні фінансової стійкості банку;
- здійснити аналіз формування пасивів банків в умовах трансформації економіки;
- здійснити оцінку пасивних операцій ПАТ «Приватбанк»;
- визначити шляхи розвитку ресурсної бази банку та розробити рекомендації щодо вдосконалення механізмів управління пасивними операціями банку.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження виступає процес управління пасивами банку, а предметом дослідження виступає механізми управління пасивними операціями банку.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у роботі завдань використані різноманітні загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема: структурно-логічний аналіз – при побудові логіки та структури роботи; різноманітні прийоми статистичних методів, зокрема порівняння – при зіставленні фактичних даних за відповідні періоди при аналізі банку та при аналізі впливу факторів на ресурсну базу банку; коефіцієнтний метод; метод аналізу і синтезу при групуванні факторів впливу на процес управління пасивами банку.

Інформаційна база дослідження. Теоретико – інформаційну базу дослідження становлять нормативні та законодавчі акти, які регулюють діяльність банків, зокрема, банківське законодавство, інструкції та положення НБУ, статті вітчизняних і зарубіжних вчених у фахових економічних та періодичних виданнях, науково-дослідні матеріали, фінансова звітність ПАТ «Приватбанк», електронні ресурси.

ВИСНОВКИ

Таким чином, при написанні дипломної роботи було досліджено теоретичні та практичні аспекти управління пасивами ПАТ «Приватбанк».

У першому розділі було досліджено відмінності між поняттями «банківські ресурси», «ресурсна база» та «ресурсний потенціал» банку, також умови, за яких можна ототожнювати дані поняття. Ресурсна база є результатом діяльності банку, який залежить від ефективності проведення активних операцій, ступеня активності банку на фінансових ринках. Забезпечення банків ресурсами залежить від ефективності управління ними, тому підхід до розкриття ресурсної бази здійснюється через управління фінансовими ресурсами з метою досягнення надійності, стабільності, рентабельності діяльності банку та його ліквідності. Тлумачення поняття «ресурсний потенціал» - це максимальна кількість ресурсів, що банківська установа може залучити на фінансовому ринку. Основна відмінність між поняттями «ресурсний потенціал» і «ресурсна база» полягає в часовому характері управління ними: якщо ресурсна база – це фактична сукупність банківських ресурсів у визначений момент часу, то ресурсний потенціал включає в себе ще й потенційну можливість залучення додаткових ресурсів на фінансовому ринку, тобо це більш теоретичне поняття.

Далі, було розглянуто, що банківські ресурси є сукупністю грошових ресурсів усієї банківської системи країни, які служать засобом задоволення різноманітних потреб індивідуумів, джерелом інвестицій для економічних суб'єктів, важелем економічного зростання і структурної перебудови економіки, на якому ґрунтується стратегічне управління пасивами банку.

Було розкрито та проаналізовано такі поняття «капітал банку» та «зобов'язання» як складових пасивів банку. Виділені основні правові документи, які регулюють формування ресурсної бази банку, а отже і пасивні операції банку.

Розглянуто систему стратегічного управління ресурсним забезпеченням банку, яка складається з мети функціонування системи - зміцнення конкурентних позицій банку та підвищення прибутковості його діяльності, принципи та завдання її функціонування, а також властивості даної системи.

Ефективне функціонування системи управління ресурсним забезпеченням не можливе без впровадження таких механізмів: формування організаційних структур, здійснюють вплив на соціотехнічні та технічні параметри діяльності банку, здійснюють вплив на економічні параметри діяльності банку.

Відповідно до цілей управління розвитком банку формуються функції стратегічного рівня: система цілей для підсилення конкурентоспроможності банку у довгостроковому періоді, збалансування діяльності банку під впливом нестабільного зовнішнього середовища, прогнозування можливих змін зовнішнього середовища, визначення часу адаптації них.

Однією з необхідних передумов для ефективного функціонування банку є стабільність та достатність ресурсної бази, що і було досліджено у другому розділі.

По-перше, у другому розділі було детально проаналізовано загальний економічний стан ПАТ «Приватбанк», досліджено динаміку та структуру пасивів банку та залучених і запозичених коштів. За результатами аналізу можна охарактеризувати фінансовий стан банку як «добрий», про що свідчить стабільні значення таких показників як коефіцієнта надійності, коефіцієнта участі власного капіталу у формуванні активів, мультиплікатора капіталу. Можна сказати, що у банку не має ризику банкрутства, але враховуючи показники достатності власного капіталу потрібно шукати шляхи щодо зростання прибутку та підвищення рівня капіталізації.

По-друге, було проаналізовано ресурсну базу ПАТ «Приватбанка», проведена оцінка ефективності та повноти використання ресурсів банком, стабільності ресурсної бази та достатності ресурсного забезпечення банку. Банк достатньо повно використовує наявні ресурси. Стабільність ресурсної бази є достатньою тому, що понад 69% зобов'язань банку становлять строкові кошти,

але питома вага поточних коштів складає 31%, що свідчить про достатньо мінливу ресурсну базу банку та може знижувати її стабільність. Диверсифікація депозитних зобов'язань показує, що основна частина ресурсів банку сформована за рахунок фізичних осіб, яка становить 78 % коштів клієнтів, тобто, банк орієнтований на залучення коштів населення. Тому, ресурсна база банку є не достатньо диверсифікованою, банк більш вразливий до ризиків в разі впливу негативних факторів для даної категорії клієнтів.

По-третє, було проведено оцінка достатності ресурсного забезпечення ПАТ «Приватбанк». Згідно отриманих результатів найкращі показники достатності ресурсного потенціалу ПАТ «Приватбанк» були на початок 2012 та 2014 року, тобто банк здійснював виважену політику та віддаляється від межі небезпеки, що характеризується зниженням ризикованості діяльності.

У третьому розділі було розраховано агрегований показник ресурсної достатності. Отримані значення обраних коефіцієнтів та загальний показник ресурсної достатності свідчить, що банком виконуються нормативні значення більшості показників, що забезпечують достатність ресурсного потенціалу банку. Тому можна підкреслити, що поставлені завдання в процесі забезпечення достатності ресурсного забезпечення банку реалізуються з більшою ймовірністю виконання програм стабільного розвитку банку, тобто управління ресурсним потенціалом банку забезпечує нормальний рівень фінансової стійкості та достатнє ресурсне забезпечення.

Сформовано систему управління пасивами ПАТ «Приватбанк», яка забезпечить ефективність процесу управління ресурсним забезпеченням в банку. Виділено принципи та завдання даної системи, відповідальні підрозділи та їх функції. Впровадження даної системи управління пасивними операціями забезпечить: оптимальний вибір стратегії та цілей управління ресурсним потенціалом; пошук оптимальних комбінацій всіх можливостей, які надають зовнішнє середовищем та внутрішнє середовище; ефективне використання наявних та залучення нових ресурсів; забезпечення фінансової стійкості банку у середньостроковому періоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейчиков А. В. Анализ, синтез, планирование решений в экономике [Текст] / А. В. Андрейчиков, О. Н. Андрейчикова. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 368 с.
2. Арбузов С. Г. Банківська енциклопедія /С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К.: Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. – 504 с.
3. Банківський нагляд: Дані фінансової звітності банків України станом на 01.01.2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=87472
4. Банківський нагляд: Дані фінансової звітності банків України станом на 01.01.2013 року [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=359492
5. Банківський нагляд: Дані фінансової звітності банків України станом на 01.01.2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=5802143
6. Банківський нагляд: Дані фінансової звітності банків України станом на 01.01.2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=13771481
7. Банківський нагляд: Дані фінансової звітності банків України станом на 01.01. та 01.07.2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=64097
8. Банківські операції: навч. посіб. / О. В. Васюренко ; Мін-во освіти і науки України. – К. : Знання, 2004. – 324 с.
9. Банківські операції: підручник / ред. В. І. Міщенка, Н. Г. Слав'янської. К. : Знання, 2006. – 727 с.
10. Барилюк І. Стратегічний підхід до формування структури ресурсного потенціалу банку [Текст]: Формування ринкової економіки в Україні. / І.Барилюк. – 2012. – Вип. 26, Ч. 1. – С. 16-24.

11. Блінов А.В. Аналіз сучасного стану пасивних операцій банків / А.В.Блінов // Управління розвитком. - 2014. - №2. – С.145-147.
12. Васюренко О. Ресурсний потенціал комерційного банку / О.Васюренко, І. Федосік // Банківська справа. – 2002. – №1. – С. 58 – 64.
13. Вергуненко І. М. та ін. Банківський менеджмент: Підручник / За ред. А. М. Герасимовича – К.: КНЕУ, 2004. – 599 с. ISBN 966–574–567–0
14. Герасимович А. М. , Алексеєнко М. Д., Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності: Підручник /За ред. А. М. Герасимовича. — М.: Фінанси і статистика, 2004. — 599 с.
15. Дяконова І.І. Теоретичні аспекти і класифікація депозитних ресурсів комерційних банків / І.І.Дяконова, А.А.Ашурбекова // Сталий розвиток економіки. – 2012. - №1(11). – С.286-289.
16. Дзюблюк О. В. Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах ринкового реформування економіки / О. В. Дзюблюк // Проблеми економіки України : зб. наук. праць. – 2010. – №1. – С. 86–91.
17. Довгань Ж. Банківський капітал: суть і значення / Ж. Довгань // Вісник Національного Банку України. –2008. – № 7. – С. 18–20.
18. Єпіфанов, А. О. Операції комерційних банків [Текст]: навч. посіб. / А. О.Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 523 с. – ISBN 978-966-8958-85-4
19. Жердецька Л. В. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Аналіз банківської діяльності» - Одеса: ОДЕУ, 2010. – 90 с.
20. Жовтяк К.С. Управління активами і пасивами банку у посткризовий період / К.С.Жовтяк, В.В.Фатюха // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: економіка і менеджмент.-2013.-Вип.6.- С.113-118.
21. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року № 2121-III зі змінами та доповненнями / Верховна Рада України

[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

22. Зинченко О.А. Теоретичні аспекти фінансового управління пасивами банку / О.А.Зинченко, А.А.Морозенко // Іноваційна економіка. – 2012.- №6.- С.255-257.

23. Карчева Г.Т. Ефективне управління активами і пасивами як необхідна умова фінансової стійкості банку / Г.Т.Карчева, О.Я.Карчева // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки та управління.- 2012. – Випуск 1. – С. 240–249.

24. Карчева Г.Т. Оцінка ефективності управління пасивами банків України / Г.Т.Карчева // Економіка і прогнозування. – 2011.- №1. – С.59-73.

25. Кіях Ю.В. Статистичний аналіз пасивів банків України / Ю.В.Кіях // Управління розвитком. – 2013.- №22.- С.94-96.

26. Коваленко В. В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи : монографія / В. В. Коваленко, О.В.Крухмаль. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 198 с.

27. Коваленко В. В. Ефективність банківської системи в умовах глобальної конкуренції / В. В. Коваленко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №5. – С. 169–176.

28. Коваленко В. В. Проблеми капіталізації та концентрації капіталу в банківській сфері / В. В. Коваленко // Вісник української академії банківської справи. – 2006. – №1(20). – С. 49–54.

29. Ковбасюк М. Р. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємств / Навч. посібник. – Видавничий дім “Скарби”, 2001. – 336 с.

30. Корнієнко Т. Стратегічне управління активами та пасивами комерційного банку в умовах перехідної економіки / Т. Корнієнко // Вісник Національного банку України. – 2001. – № 10. – С. 14–17.

31. Косова Т. Д. Аналіз банківської діяльності: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / Тетяна Косова. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 486 с.

32. Лисенок О.В. Удосконалення сутності і процесу управління формуванням депозитних ресурсів банків / О.В.Лисенок // Формування ринкових відносин в Україні. - 2016.- №2.- С.42-47.

33. Мещеряков А.А. Ресурсна база комерційних банків:сучасний стан та перспективи розвитку/ А.А.Мещеряков// Ефективна економіка. – 2013.- №3.- С.56-64.

34. Офіційний сайт «ПриватБанк». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://privatbank.ua/view.default/>.

35. Офіційний сайт Асоціації українських банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aub.com.ua/>.

36. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]/ - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>.

37. Павліковський А.М. Стратегія управління активами і пасивами комерційного банку:теоретико-методичні підходи та вітчизняна практика / А.М.Павліковський // Фінанси, облік та аудит. – 2011.- Вип.17.- С.166+173.

38. Панасенко А. А. Особенности оценки ресурсного потенциала банковского сектора на основе современных экономико-математических методов [Електронний ресурс] : Режим доступа: <http://archive.nbuv.gov.ua/portal>.

39. Панова Р. П. Анализ финансового состояния коммерческого банка / Р. П. Панова. — М.: Финансы и статистика, 1996. – 345 с.

40. Пласконь С.А. Економіко-математичне моделювання управління активами і пасивами комерційних банків / С.А.Пласконь, Р.В.Руська // Наукові записки Національного університету «Острозька академія».Серія: Економіка. - 2011.- Вип.18. - С.590- 596.

41. Плотницький А. В. Оцінка ресурсного потенціалу банківських установ [Електронний ресурс]: Серія: Економічні науки, №3/2013 – Режим доступу:<http://bulletin.uabs.edu.ua/store/eco/2013/5d2b848e13e579af5ecc348e.pdf>.

42. Погорелова Т. В., Русева О. П., Вітковська К. В. Курс лекцій з дисципліни «Банківська статистика» - Одеса: ОДЕУ, ротاپринт, 2011. – 142 с.

43. Постанова НБУ «Про затвердження Змін до Правил організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України» від 08.06.2012 №225 зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1006-12>.

44. Романова М. І., Устюгова Ж. В. Основи банківської справи: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2007.- 284 с.

45. Ротар Д.А. Концептуальні основи формування стратегії управління активами і пассивами комерційних установ та напрями їх оптимізації / Д.А.Ротарь // Молодий вчений. – 2014. - №6(2). – С.18-21.

46. Рябініна Л. М., Няньчук Н. Ю., Ухлічева Л. І. / за ред.. Рябініної Л.М. Банківські операції: Навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, 2011. – 519 с.

47. Соляник Л.Г. Теоретико-методологічні підходи до організації фінансів банківських установ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.google.com.ua/gws_rd.

48. Стець О.В. Модель динаміки активів і пасивів комерційного банку та її використання у стратегічному управлінні / О.В.Стець // Ефективна економіка. – 2011. - №6. – С.26-35.

49. Тарасевич Н.В. Фінансовий менеджмент у банку. – Одеса: ОНЕУ, 2013.- 271 с.

50. Торяник Ж. І. Формування ресурсного потенціалу комерційних банків України / Ж. І. Торяник // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. Т. 9. – Суми : Мрія-1.– 2004. – С. 263–268.

51. Торяник Ж. І. Коэффициентный и интегральный анализ как методы оценивания уровня функциональной достаточности ресурсного потенциала банков / Ж. І. Торяник // Бизнес-информ. – 2008. – №3. – С. 93–98.

52. Торяник Ж. І. Роль іноземного капіталу у забезпеченні достатності ресурсного потенціалу банків / Ж. І. Торяник // Актуальні проблеми економіки. 2008. – №3. – С. 182–189.

53. Торяник Ж.І. Управління банківськими ресурсами як елемент фінансового менеджменту / Ж. І. Торяник // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 24. – Одеса : ОДЕУ, 2006. – С. 159–165.

54. Торяник Ж.І., Оцінка рівня достатності ресурсного потенціалу банківських установ на основі розрахунку інтегрального показника [Електронний ресурс] : <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/3207>.

55. Черкашина К.Ф. Фінансові ресурси банків: сутність та витoki управління/ К.Ф.Черкашина// Ефективна економіка.-2012.- №9.- С.52-61.

56. Чорна О.М. Концепція підвищення ефективності форування власного капіталу банку / О.М.Чорна // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління «Економічні механізми розвитку України та її регіонів. Серія «Економіка». – 2012. – Вип.247. – С.62-68.

57. Шаповалова С.М. Кількісні та якісні аспекти управління ресурсами комерційного банку / С.М.Шаповалова, А.І.Костіна // Вісник східноукраїнського національного університету. – 2014. - №1.- С.198-206.

58. Шевцова О.І. Фінансові ресурси універсальних банків України: джерела та методи залучення / О.І.Шевцова // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка. – 2013. – Том 21.Вип.7(2).- С.52-60.

59. Швирьова О.В. Створення організаційного механізму діяльності банку на ринку залучення ресурсів в умовах інноваційної конкуренції / О.В.Швирьова//Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014.-Вип.3.- С.289-296.

60. Щепіна Т.Г.Методи формування ресурсної бази комерційного банку / Т.Г.Щепіна // Формування ринкових відносин в Україні.- 2014.- №5.- 42-45.